

GÜMRÜK CEZALARI VE UYGULAMA HALLERİ

Öğ. Gr. Ekrem CİMİLLİ

Gümrük cezaları, bir taraftan Gümrük Kanunu (1) ve diğer taraftan Kaçakçılık Kanunuyla (2) konulan hükümlerin ihlâli halinde uygulanmaktadır. Bu hususta, her iki kanunla konulan cezaî müeyyideler, bazan birbirine benzer ve bazan ise birbirinden farklı durumlar arz etmektedir.

Bunlardan, Gümrük Kanunuyla konulmuş bulunan cezalarda her hangi bir kasıt aranması mevzubahs olmamakla beraber Kaçakçılık Kanununda zikredilen cezalarda, cezayı gerektiren hale sebebiyet verenlerin kasıtlı hareket edip etmedikleri üzerinde durulur.

Gümrük işlemleri, kanunda çeşitli rejimler halinde ifade olunmuş ve her rejimde belirtilen hükümlere uyulmaması halinde uygulanacak cezalara da ayrı bir fasılda yer verilmiştir.

Bu bakımdan, gümrük rejimlerindeki tasnif tarzı ele alınmak suretiyle burada, cezaların ayrı ayrı incelenmesine ve herbirinin özelliklerinin belirtilmesine çalışılacaktır.

(1) 1615 Sayılı 19.7.1972 Günlü Kanun.

(2) 1918 Sayılı 12.1.1932 Günlü Kanun.

I— GİRİŞ REJİMİNE AİT CEZALAR :

Bilindiği üzere, Türkiye'ye yabancı ülkelerden çeşitli eşya gelmektedir. Bunlardan bir kısmı, yurda kesin olarak girdiği gibi bir kısmı da geçici olarak yani tekrar ihraç edilmek kaydıyla yurda sokulmaktadır.

Yabancı ülkelerden, kesin veya geçici olarak getirilen eşya, taşıtların acente, sahip, kaptan veya sürücüleri tarafından gümrüğe beyan edilir. Taşıtların getirdiği eşyanın gümrüğe toptan beyanı, manifesto ile yapılır. Bu sebeple manifestonun, gümrük işlemlerinde önemli bir yeri vardır.

A— MANİFESTOYLA İLGİLİ CEZALAR :

Gümrük Kanunu, giriş manifestosuyla ilgili cezai hükümlerde, döküm halinde taşınan eşya hariç, yalnız eksik çıkan eşyayı nazarı itibara almıştır. Manifestosuna nazaran fazla çıkan eşya hakkındaki hükümlere Kaçakçılık Kanununda (3) yer verilmiştir. Manifestosuna göre eksik çıkan eşyaya uygulanacak cezaları şu suretle sıralamak (4) mümkündür.

1) Miktar Yönünden :

a) **Parça Noksanı** : Giriş manifestosunda yazılı miktardan eksik eşya çıkması halinde, bunların girdiği gümrük tarifesi numarasına göre hesaplanacak gümrük vergisi kadar para cezası alınır.

Bu tarife numarasının tesbit edilememesi halinde, alınacak para cezasına esas teşkil edecek gümrük vergisi, eşyanın cins ve nev'ine göre tarifede dahil olduğu faslın en yüksek vergiye tâbi pozisyonu üzerinden hesaplanır.

Manifestosuna nazaran noksan çıkan eşyanın, tarife numarasının veya cins ve nev.'inin tesbiti mümkün olmadığı takdirde her kab için ikiyüz liradan ikibin liraya kadar para cezası hükmedilir.

Gerek hesaplanacak gümrük vergisi kadar para cezası alınabilmesi ve gerekse kab başına para cezası verilebilmesi için, ilgi-

(3) Kaçakçılık Kanunu Madd. 15, 16 ve 17.

(4) Gümrük Kanunu Madd. 154.

lilerin tayin edilen süre içinde, bunların mahrecinden yüklenmiş veya yanlışlıkla başka bir yere çıkarılmış veya kaza ve avarya neticesinde zayi olmuş veya çalınmış bulunduğu ispat edememiş bulunması lâzımdır.

b) **Döküm Noksanı:** Döküm halinde nakledilen eşyanın, giriş manifestosunda yazılı miktarına göre yüzde ikiyi aşan eksik ve fazlalıklar, cezaya tâbi tutulmuştur. Görülüyorki, döküm halinde gelen eşyada, eksiklikler gibi fazlalıklar da nazarı itibara alınmıştır.

Ancak bu eksiklik ve fazlalıkların, yanlışlıkla başka yere çıkarılma, zayi olma veya hatalı olarak fazla yükleme gibi sebeplerden ileri geldiğinin, Gümrük İdaresince verilen süre içinde ispatlanmamış olması gerekir.

Bu husuta uygulanacak para cezası, eksik ve fazlalıklar için gümrükçe alınacak vergi kadardır. Döküm halinde gelen eşyanın gireceği tarife belli olduğundan para cezasının hesaplanmasında herhangi bir zorluk çekilmez.

c) **Yolcu Eşyası :** Yolcuların beraberlerinde getirdikleri ticarî mahiyetteki eşyanın manifestoya kayıtlı olması esastır. Bunların, manifestoya kaydettirilmemiş bulunması halinde, sahiplerinden yüzliradan beşbin liraya kadar para cezası alınacağı hükme bağlanmıştır.

Bu hüküm, halen uygulanmakta olan 1615 sayılı Gümrük Kanunu ile getirilmiş yeni bir hükümdür. Bu yolla yapılan kaçakçılıkların önlenmesi bakımından böyle bir hükmün konulması yoluna gidilmiştir.

2) Cins Yönünden :

Giriş manifestosunda eşyanın cinsi yanlış beyan edilmiş olur ve kablarn neveleri ve dış alâmetleri de manifestoya uygun bulunmazsa kab başına ikiyüz liraya kadar para cezası alınır.

Cins yönünden ceza uygulanabilmesi, kablarn neveleri ile dış alâmetlerinin, manifestoya uygun bulunmamasına bağlıdır. Şöyleki, eşyanın cinsinden başka kabın nev'i, marka ve numarasının da manifestoya aykırı olması gerekir.

Manifesto hükümlerinin ihlâline ait para cezalarına, ilgili Gümrük İdaresinin âmiri tarafından karar verilir. Bu kararların gerekçeli olarak yazılması lâzımdır. Bahis konusu para cezaları, işletme veya taşıt sahip veya acenta veya kaptanlardan alınır. Bunlar, hükmolunan cezadan müteselsilen sorumludur.

Ceza kararları, işletmelere veya sahip, acenta veya kaptanlarına tebliğ edilir. Bunların, tebliğ gününden başlayarak 15 gün içinde verilen para cezası kararına itiraz etmek hakları vardır.

Miktarı 2500 liraya kadar olan para cezaları için Gümrük Başmüdürlüklerine ve bundan fazla olanlara ise Gümrükler Genel Müdürlüğüne tiraz edilir. Başmüdürlüklere bağlı olmayan Müdürlük ve İdarelerce verilen ceza kararlarına karşı doğrudan doğruya Gümrükler Genel Müdürlüğüne başvurulur.

Bu itirazlar, Gümrük Başmüdürlüklerince iki ay ve Gümrükler Genel Müdürlüğünce üç ay içerisinde incelenip karara bağlanır. Bu kararlara karşı ilgililerin, tebliğ gününden itibaren 15 gün içinde yetkili mahkemede itirazda bulunabilmeleri hakkı vardır.

B— GİRİŞ İŞLEMLERİNE İLİŞKİN CEZALAR :

Giriş işlemlerine ilişkin cezaların başında, beyan ile muayene ve denetleme neticesinde ortaya çıkan farklar gelmektedir (5): Bu farklar, iki yönden ortaya çıkar. Bunlardan birincisi, eşyanın tarife uygulamasına müessir cins, nev'i veya niteliğinde veya vergiye esas olan sayı, baş veya ağırlık gibi ölçülerinde aykırılık görülmesi ve ikincisi ise kıymet üzerinden vergiye tâbi eşyanın değerinde noksanlık olduğunun anlaşılmasıdır.

Bilindiği üzere halen uygulanmakta olan Gümrük Tarife Cetveli, advalorem sisteme dayalı olmakla beraber bir kısım eşya da spesifik tarife üzerinden vergiye tâbi tutulmuştur. Bu bakımdan, giriş işlemlerine ilişkin cezalar, iki kısımda mütalâa edilecektir.

1) Cins ve Miktar Yönünden :

a) **Cins Farkı:** Yurda, kesin veya geçici olarak sokulacak veya fiktif antrepolara konulacak eşya için yapılan beyan ile muayene

(5) Gümrük Kanunu Madde 146.

ve denetleme sonucunda, cins, nev'i veya nitelik bakımından tarife uygulamasına tesir eden bir aykırılık görülmesi ve beyana göre hesaplanan vergi ile muayene sonucuna nazaran alınması gereken vergi arasındaki farkın yüzde beşi aşması halinde vergiden ayrı olarak bu farkın üç katına kadar para cezası hükmedilmesi yoluna gidilir.

Burada, yurda kesin veya geçici olarak girecek eşyada beyana nazaran tesbit edilecek cins, nevi ve nitelik farkının tahlil sonunda da meydana çıkabileceğini belirtmek lâzımdır. Yukarıda belirtilen muayene sözünden eşyanın, Muayene Uzmanları veya tahakkukla yetkili memurlar tarafından yapılan ilk muayenesi ve denetim sözünden ise giriş beyannamesinin merkezce yapılan kontrolü veya eşyanın Müfettiş veya İdare Amirlerince girilen ikinci muayenesi ve tahlili gerektiren eşyada gümrük laboratuvarlarında yapılan fiziki ve kimyevî yönden yapılan teknik kontrolü anlaşılır.

Bahis konusu eşyanın, muayene, tahlil veya denetlenmesi sonucunda cins, nevi ve niteliğinde beyana nazaran bir aykırılık görülmesi halinde yapılacak işlemler, Dış Ticaret Rejimi ile yasaklık veya kısıntı koyan mevzuat hükümleri saklı kalmak üzere, değişik biçimlerde (6) uygulanır.

b) Miktar Farkı : Kesin veya geçici olarak yurda girecek eşyanın, gümrük vergisine esas olan ağırlık, sayı, baş, metreküp ve benzeri ölçülerinde aykırılık görüldüğü ve beyana göre hesaplanan vergi ile muayene neticesine nazaran alınması gereken vergi arasındaki fark yüzde beşi aştığı takdirde vergiden ayrı olarak bu farkın üç katına kadar para cezası alınır.

(6) Bunları, üç değişik biçimde mütalâa etmek mümkündür.

- 1) Eşyanın, vergi tahakkukuna tesir etmeyecek şekilde vergi haddi aynı başka bir tarife pozisyonuna uygulanması gereken hallerde durumun beyannameye işaret olunmasıyla yetinilir.
- 2) Beyana göre daha yüksek tarife uygulanmasını gerektiren hallerde vergi farkının yüzde beşi geçip geçmediğine bakılır. Fark yüzde beşi geçmezse tahakkuk diğer kaplar açılmadan kısmi muayene sonucuna ve yüzde beşi geçerse diğer kaplar açılmak suretiyle tahakkuk muayene sonucuna göre yapılır. Ancak farkın yüzde beşi geçmemesi halinde mükellefin bütün kapları açtırıp tam muayene yaptırmak hakkı saklıdır.
- 3) Beyana nazaran daha düşük bir tarife uygulanmasını gerektiren hallerde, açılmayan kaplara ait vergi tahakkukunda, açılan kapların muayene, tahlil veya denetleme sonuçları gözönünde tutulur. Bununla beraber gerekli görülen hallerde, bütün kapların açılması ve tahakkukun her kabın muayene sonucuna göre yapılması daima mümkündür.

Buradaki ağırlık ve miktar farkının, eşyanın muayenesinde veya bilâhare Müfettiş veya İdare Amirlerince «İkinci Muayene» adı verilen kontrolda meydana çıkacağını belirtmek lâzımdır. Böyle bir farkın ortaya çıkması halinde çeşitli usullere (7) göre işlem yapılır.

Gerek cins, nevi ve nitelik ve gerekse sayı, baş ve ağırlık gibi ölçüler yönünden, beyan ile denetleme arasındaki yüzde beşi geçen farklara uygulanacak cezalarda mükellefin tekerrür durumu gözönünde tutulur ve buna göre bir kattan üç kata kadar para cezası verilir. Tekerrür durumu, ceza kararları kayıt defterinden takip edilir.

Ancak, bin liraya kadar olan cezalar ile henüz kesinleşmemiş bulunan ceza kararları ve kesinleştiği günden itibaren üzerinden beş yıl geçmiş ceza kararları tekerrürde nazarı itibara alınmaz.

2) Kıymet Yönünden :

Yurda kesin veya geçici olarak sokulacak veya fiktif antrepolara konulacak eşya için yapılan beyan ile muayene ve denetleme

- (7) Ağırlık, sayı, baş ve benzeri ölçüler üzerinden vergiye tâbi eşyanın muayenesinde tesbit edilecek fazlalık veya eksiklikler için aşağıdaki usul ve hükümlerin uygulanması yoluna gidilir.
- 1) Yapılan muayene ve denetleme sonunda yüzde beşi geçmeyecek miktarda bir fazlalık çıkarsa, muayene edilen kapların durumu tahakkuka esas tutulur ve tesbit olunan fazlalığı ortalaması açılmayan diğer kaplara ilâve edilir. Mükellefin, böyle bir ilâveyi arzu etmemesi halinde, beyanname üzerinde gerekli muvafakat imzası alınmak suretiyle, açılmamış bulunan diğer kaplar da açılacak muayene, sayma, ölçme veya tartma işlemleri yapılır.
 - 2) Muayene edilen kaplarda tesbit edilen ortalama ağırlığın yüzde beşi geçmesi halinde bütün kaplarını muayene sonucu tahakkuka esas alınır. Beyan ile çeki listesi arasında ağırlık veya diğer ölçüler yönünden aykırılık görüldüğü takdirde beyanın tahakkuka esas tutulması gerekir. Zira mükellef, yapmış olduğu beyanla bağlı durumdadır.
 - 3) Çalınmadan veya fireden ileri gelmeyen eksikliklerde, tahakkuk beyana göre yapılır. Ancak fireden ileri gelen eksikliklerde, tartı neticesinde bulunan miktarlar, tahakkuka esas alınır. Rezerve tutanağı mevcut bulunan esyada tahakkukun muayenede bulunan miktar üzerinden yapılması gerekir. Bu gibi noksanlık hallerinde, gereğine göre, ilgililer hakkında Kaçakçılık Kanunu hükümlerine göre kovuşturma yapılması yoluna dahi gidilebilir.
 - 4) Eğer, muayene edilen kapların bazılarında beyana göre fazlalık ve bazılarında noksanlık görülürse her biri ayrı ayrı nazarı itibara alınır ve duruma göre yukarıda işaret edilen şıklardan birine göre işlem yapılır. Şöyleki, fazlalık bulunan kaplardaki farklar ayrı ve noksanlık tesbit edilen kaplardaki farklar da ayrı olarak tahakkuka esas alınır.
 - 5) Muayenede tesbit edilen fazlalıklarda, Dış Ticaret Rejimindeki hükümlerin ayrıca gözönünde bulundurulması gerekir.

sonucunda; kıymeti üzerinden gümrük vergisine tâbi eşyanın beyan olunan kıymeti, muayenede tesbit edilen kıymete nazaran noksan bulunduğu takdirde bu noksanlığa ait gümrük vergisinden başka bu vergi farkının üç misli tutarında para cezası alınır.

Ancak, satış birimine göre miktar itibariyle yüzde beşi geçmeyen farklar ile maddî hesap hatasından doğan noksan kıymet beyanlarında, bu farklara ait gümrük vergisinden başka bu verginin yalnız bir katı tutarında para cezasına hükmedilir.

Beyan edilen noksan kıymete uygulanacak para cezası, eski Gümrük Kanununda on kat olduğu halde halen uygulanmakta olan Gümrük Kanunuyla üç kata indirilmiş ve bu suretle mükellef büyük bir malî yükten kurtarılmıştır.

Bahis konusu kıymet farklarının, Dış Ticaret Rejimi bakımından da üzerinde durulması gerekir. Bunlar, İthalat Rejimi Kararıyla getirilen hükümlere göre tesbit edilen hadleri aşıyorsa, para cezasından başka ayrıca bu hükümlerin de uygulanması yoluna gidilir.

Kıymetleri üzerinden gümrük vergisine tâbi tutulacak eşyanın miktarında tesbit edilen farklar dolayısıyla uygulanacak hükümler (8) değişik olup duruma göre bunlardan biri tatbik edilir.

- (8) Gümrük vergisi matrahına tesir eden kıymet farklarını doğuran farklar için aşağıdaki işlemlerden birine başvurulur.
 - 1) Faturadaki satış birimi, ağırlık üzerinden gösterilmiş bulunan eşyada görülen fazlalıklar, yüzde beşi geçmediği takdirde bunların ortalaması açılmayan kaplara sirayet ettirilerek bütün kaplar için tesbit olunan fazlalığın kıymeti gümrük vergisi matrahına katılır. Fazlalığın yüzde beşi geçmesi halinde bütün kaplar açılıp tartılır ve fatura dışında kaldığı anlaşılan fazlalığın kıymeti matraha katılmak suretiyle hesaplanır.
 - 2) Satış biriminin faturada, adet, ba, düzine ve metre gibi ölçüler üzerinden gösterilmiş bulunması halinde tesbit edilecek fazlalık, bir tutanakla belirtilir ve idare amirinin vereceği karara göre gereği yapılır.
 - 3) Faturada yazılı satış birimine göre bir noksanlık tesbit edildiği takdirde, eşyanın beyan edilip faturasına uygun bulunan kıymeti tahakkuka esas tutulur. Ancak, açılan kaplarda görülen noksanlığın eşyanın ziyana uğramasından veya çalınmasından ileri geldiği anlaşılırsa muayene sonucunda bulunan miktara göre tahakkukun yapılması yoluna gidilir.
 - 4) Muayene sonunda, beyanname yazılı olmayan eşyaya rastlanıldığı takdirde, idare amirine itikal ettirilerek üzere düzenlenecek bir tutanakta durum belirtilir.
 - 5) Vergi matrahına girmesi gerektiği halde beyan edilmediği anlaşılan kıymet ve masraflar matraha ilâve edileceği gibi eşyanın cins, nevi ve niteliğine göre takdir olunacak kıymeti ile beyan olunan kıymeti veya masraf

Gerek cins ve miktar ve gerekse kıymet farkı dolayısıyla uygulanacak para cezaları, vergi tahakkukunun kesinleşmesinden sonra karara bağlanır. Ancak, iki husus, Gümrük Kanununun 146 ncı maddesinde ele alınan ve burada açıklanmasına çalışılan para cezası hükmü dışında bırakılmıştır.

Bunlardan biri, genel ve katma bütçeli resmî devlet daireleri ile özel idareler ve belediyeler adına gelen ve işlemleri bunlar tarafından yürütülen eşyadır. Bu gibi eşyada, cins, miktar ve kıymet yönlerinden meydana çıkan farklar için yukarıda zikredilen para cezaları uygulanmayıp Gümrük Kanununun 156 ncı maddesine (9) göre usulsüzlük cezası verilir.

Hiç bir suretle ceza uygulanmıyacak diğer husus ise, tesbit edilecek vergi farkının 50 lirayı geçmemesi halidir. Şöyleki, matrah değil vergi farkının elli lirayı geçmemesi halinde ceza uygulanmaz.

Gümrük idaresince ithalde tahsil edilen ve gümrük vergisi dışında kalan vergi, resim ve harçlardan, matrah farkları dolayısıyla ceza uygulanacak vergilerden biri de gider yani istihsal vergisidir. 6802 sayılı Gider Verkileri Kanununun 210 sayılı Kanunla değişik 54 üncü maddesine göre, beyan edilen gider vergisi matrahı ile tahakkuk, tetkik veya teftiş sonunda bulunan matrah arasındaki vergi farkları hakkında gümrük vergisindeki esaslar dahilinde üç kat para cezası hükmedilmesi (10) gerekir.

Gider vergisinde de bir husus ceza uygulaması dışında bırakılmıştır. Şöyleki, mükelleflerin kendi taşıtlarıyla taşıdığı ve kendi

unsurları arasında müşahade edilecek şüpheli durumlar da idare âmirine bildirilir.

- 6) Beyannamede yazılı eşyanın her kalemi, ayrı bir beyan sayılır ve bunlarda görülen kıymet fazlalık ve eksiklikleri birbirine mahsup edilmez.
- (9) Gümrük Kanunu Madde 156 — Bu kanunla konulmuş hükümlere (kanunda ayrı bir ceza tayin edilmiş haller saklı kalmak üzere) ve bu kanuna uygun olarak veya bu kanunla tanınmış yetkilere müsteniden çıkarılan tüzük ve yönetmeliklere veya ilân edilen emirlere veya yapılan tebliğlere aykırı hareket edenlerden, fiilin mahiyetine göre (100) liradan (5000) liraya kadar para cezası alınır.
- (10) Gider Vergileri Kanunu Madde 54 — Mükelleflerin beyan ettikleri matrahla tahakkuk veya tetkik yapanların veyahut teftişe yetkili kılınanların buldukları matrah arasındaki vergi farkları hakkında Gümrük Kanunu uyarınca gümrük vergisi hakkındaki esaslar dahilinde üç kat ceza hükmedilir. Ancak, mükellefin kendi anbar veya antrepolarına konulmasından veya kendi vasıtalarıyla taşınmasından dolayı beyan edilmemiş olup da, tahakkuk memurları tarafından vergi matrahına katılan unsurlar için yukarıki fıkradaki ceza hükmü uygulanmaz.

anbar veya antrepolarına koyduğu eşyaya ait taşıt ve anbar masrafları gider vergisi matrahında gösterilmeyip tahakkuk memurları tarafından vergi matrahına ilâve edilmiş olsa dahi bunlar için ceza uygulanmaz.

Girişte beyan ile muayene arasında görülen cins, miktar veya kıymet farkları hakkında para cezası vermek yetkisi gümrük idare âmirine tanınmıştır. Ceza kararları, gerekçeli olarak yazılır ve aleyhine karar verilmiş olanlara yazı ile duyurulur. Bu gibi cezaların verilmesinde ve bunların idarî itiraz mercilerince hükme bağlanmasında para cezasını gerektiren eylemde bulunanların kasıtlı olup olmadıkları aranmaz. Zira, kasıtlı eylemlerde Kaçakçılık Kanununun hükümleri uygulanmaktadır.

Ceza kararlarına itiraz süresi tebliğ gününden başlamak üzere onbeş gün olduğu gibi ilk itiraz mercii de, beşbin liraya kadar para cezalarında Gümrük Başmüdürlükleri ve bundan fazla olan para cezalarında ise Gümrükler Genel Müdürlüğüdür.

Gümrük Başmüdürlükleri iki ay ve Gümrükler Genel Müdürlüğü üç ay içinde gerekli incelemeyi yapıp ceza kararını aynen veya değiştirerek onayladığına veya bunu tamamiyle kaldırdığına dair bir karar almak zorundadır. Bu kararlara karşı, ml sahibi veya vekilinin, tahakkuk işleminin yapıldığı yerdeki Asliye Ceza Mahkemesine, tebliğ tarihinden başlamak üzere onbeş gün içinde itiraz etmek hakları vardır.

Gider vergisi matrah farkları için uygulanacak para cezalarında Gümrük Kanunu hükümleri tatbik edileceğinden cezaya gümrük idare âmirlerince karar verileceği gibi itiraz mercileri de gümrük vergisi para cezalarındaki mercilerin aynidir. Şüphesizki, itiraz süreleri de yine onbeş gündür.

C— SAHTE MENŞELİ EŞYAYA İLİŞKİN CEZALAR :

Sahte menşeli eşya, Dış Ticaret Rejimini etkileyen önemli konulardan biri olduğundan bu hususta gerekli tedbirler alındığı gibi cezaî hükümler de konulmuştur. Şöyleki, Gümrük Kanununun 23 üncü maddesiyle (11) konulmuş bulunan kısıntı veya yasaklara ay-

(11) Gümrük Kanunu Madde 23 — Sahte menşeli eşya ve zarflar hakkında aşağıdaki hükümler uygulanır :

kırı hareket edenlerden, hususî cezaî hükümlere göre takibat yapılma hakkı saklı kalmak üzere, beşyüz liradan beşbin liraya kadar para cezası alınmaktadır (12).

Yurda sokulmak istenilen sahte menşeli eşya ve zarflarla başlıca üç gaye güdülmektedir. Bu gibi eşya ve zarflar;

- 1) Türkiye’de yapıldığını veya Türkiye menşeli olduğunu sandırmak,
- 2) Üretildiği menşe memleket dışında her hangi bir ülke mahsulü bulunduğunu göstermek,
- 3) Yerli ürünlerimizin yabancı menşeli bulunduğunu tanıtmak,

maksadıyla yurda ithal edilmek istenilmektedir.

Gerek üzerlerinde ve gerekse dış veya iç ambalajlarında bunların ülkemiz malı olduğunu gösterecek şekilde marka, işaret, resim veya mahal adı bulunan yabancı ürünlerin, Türkiye’ye girmesi, transit geçirilmesi, aktarma edilmesi veya antrepoya konulması yasaklanmıştır.

Bunun gibi yerli ürünlerimizde kullanılmak üzere ve bunların yabancı menşeli olduğunu gösterecek veya sandıracak yabancı dil-

- 1) Gerek üzerlerinde, gerek kab ve sargılarında (sandık, balya, şerit, etiket ve saire gibi) Türkiye’de yapıldığını veya Türkiye menşeli olduğunu sandıracak fabrika veya ticaret markasını, adını, alâmetini, Türkiye’de bir mahal ismini veya resmini veya işaretini taşıyan yabancı mahsul ve mamullerin Türkiye’ye girmesi veya Türkiye’de bir antrepoya konması veya Türkiye’den transit geçirilmesi veya aktarma edilmesi yasaktır. Bu hüküm Türkiye’deki bir mahal isminin aynı olan yabancı bir mahal adını taşıyan ve bu mahal ismi altında menşe memleket adı açıkça gösterilmemiş bulunan yabancı eşya hakkında da uygulanır.
- 2) Gerek üzerlerinde, gerek iç veya dış ambalajlarında istihsal veya imâl edildiği menşe memleketten başka yabancı memleketler mahsul ve mamulü olduğunu gösteren veya sandıran sahte isim ve alâmetler taşıyan eşyanın, Türkiye’ye girmesi yasaktır. Bu kabil eşyanın Türkiye’den ancak transit geçirilmesine veya aktarma edilmesine Bakanlıkça izin verilebilir.
- 3) Yerli mamul ve mahsullerimizde kullanılmak üzere ve bunların yabancı menşeli olduğunu gösterecek veya sandıracak, üzerleri yabancı dille basılı veya yazılı, her türlü boş zarf, şerit etiket, damga ve benzeri eşya ile Türkiye’de tanzim edilebilecek belgeleri yabancı memleketlerde tanzim edilmiş gibi gösterebilecek, yabancı firmalara ait üzerleri imzalı veya imzasız olsun boş faturaların, Türkiye’ye girmesi, bir antrepoya konulması veya Türkiye’den transit veya aktarma edilmesi yasaktır.

(12) Gümrük Kanunu madde 152.

le basılı etiket, şerit, damga, zarf ve benzerlerinde de mezkûr yasak hükümleri aynen uygulanır.

Ancak, istihsal edildiği ülke dışında başka bir ülke malı olduğunu gösterecek nitelikte sahte ad veya alâmet taşıyan eşyanın, Türkiye'ye ithali yasak olmakla beraber Gümrük ve Tekel Bakanlığından gerekli iznin alınması halinde transit veya aktarma edilmesi mümkündür.

Sahte menşeli eşya ve zarflar hakkında buraya kadar, gayet kısa bir şekilde, izahına çalışılan kısıntı veya yasaklara aykırı hareket edenlere ve bunlara uymayanlara ilgili gümrük idare âmirlerince beşyüz liradan beşbin liraya kadar para cezası verilir.

Bu husuta verilen para cezalarının itiraz mercileri ve yapılacak itirazların süreleri, bundan evvelki paragraflarda açıklanan cezaların aynıdır. Bu bakımdan, burada tekrarından sarfınazar edilmiştir.

D— MUAFA EŞYAYA İLİŞKİN CEZALAR :

Gümrük mükellefiyeti, genel olarak gümrük hattından geçmekle başlar. Bu bakımdan, gümrük hattından geçen veya eşya geçiren her şahıs, Gümrük Kanunu ile buna dayanılarak çıkarılan tüzük, kararname, yönetmelik ve tebliğ hükümlerine uymakla mükelleftir.

Burada, gümrük hatının tesbit edilmiş geçiş noktalarından aşılabileceğini belirtmek gerekir. Bu geçiş noktalarına, gümrük kapısı adı verilir. Türkiye'ye giriş ve çıkış, ister kara, ister deniz ve isterse havadan olsun ancak gümrük kapılarından yapılır. Buna uymak (13) zorunludur.

Vergiye tâbi eşyanın, gümrük kapıları dışından yurda sokulması, doğrudan doğruya kaçakçılık olduğundan bu hususta ilgililer

(13) Gümrük Kanunu Madde 16 — Kara, su ve havada gümrük hattından giriş ve çıkış gümrük kapılarından yapılır. Gümrük hattından içerde bulunan gümrük kapıları ile gümrük hattının geçiş noktaları arasında muayyen yolların takibedilmesi şarttır. Giriş ve çıkış kapıları ile bunları birbirine bağlayan yollar ve hava nakil vasıtalarının Türkiye dahilinde inebilecekleri gümrük işlemi yapılan hava meydanları ilgili bakanlıkların da mütalâası alınarak Gümrük ve Tekel Bakanlığınca tesbit ve ilân olunur.

Umumi hizmete açılmış demiryolları, gümrük yolu sayılır.

hakkında Kaçakçılık Kanunu hükümlerine göre takibat yapılır. Ancak, gümrük vergisinden muaf olan eşya Kaçakçılık Kanunu şümülne sokulmayıp bu hususta para cezasıyla yetinilmiştir.

Gümrük vergisinden muaf bulunan eşya için uygulanması gereken par cezası hallerini iki grupta toplamak mümkündür.

1) Gümrük Kapısı Dışından Muaf Eşya Geçirmek :

Gümrük vergisinden muaf eşyayı, tayin olunan kapı ve yollar dışındaki başka yerlerden izinsiz ithal veya buna teşebbüs edenlerden CİF değerinin onda biri tutarında para cezası alınır. Geçirilen eşyanın cins ve miktarının tayin ve tesbit olunmaması halinde uygulanacak para cezası yüz liradan bin liraya kadardır (14).

Bir eşyanın CİF değerinin tesbiti, onun cins, nevi ve niteliği ile miktarının bilinmesine bağlıdır. Eşyanın değerine sigorta ve navlun masraflarının ilâvesi suretiyle CİF değer bulunur. Yukarıda işaret olunduğu üzere kapılar dışından geçirilen muaf eşyanın cins ve miktarının tesbit edilememesi halinde olay başına yüz liradan başlamak ve en yüksek haddi bin lira olmak suretiyle para cezası uygulanması yoluna gidilir. Para cezasının miktarının tayini, olayın durumuna göre gümrük idare âmirinin takdirine kalmış bir keyfiyettir.

2) Gümrük İşlemi Yaptırmadan Muaf Eşyayı Yurda Sokmak:

Yurda sokulmak istenilen bir eşyanın, muhakkak surette gerekli gümrük işlemlerinin yaptırılması esastır. Bunun, vergiye tâbi veya vergiden muaf olması bu esası değiştirmez.

Bu bakımdan, gümrük vergisinden muaf olarak ithal edilmesi gereken eşyayı, gümrük işlemlerini yaptırmaksızın yurda sokanlar veya buna teşebbüs edenler hakkında para cezası alınacağı hükmüne bağlanmıştır (15).

Uygulanacak para cezasının miktarı, eşyanın tesbit edilecek CİF değerinin onda biridir. Eğer eşyanın, cins ve miktarı tayin edilemezse yüz liradan aşağı ve bin liradan yukarı olmamak üzere para cezası alınır.

(14) Gümrük Kanunu Madde 151.

(15) Gümrük Kanunu Madde 151, Fıkra 2.

II— GEÇİCİ GİRİŞ REJİMİNE AİT CEZALAR :

Yabancı ülkelerden getirilen eşyadan bir kısmı kesin ve bir kısmı geçici olarak yurda sokulmaktadır. Bunlardan, kesin olarak yurda sokulan eşya hakkındaki ceza hükümlerine bundan evvelki paragrafta yer verilmiştir.

Ancak bazı eşya, tesbit edilen süreler sonunda tekrar çıkarılmak kaydıyla yurda geçici olarak sokulmakta ve bundan dolayı bu rejime geçici giriş rejimi adı verilmektedir. Geçici giriş rejiminde, başta ekonomik sebepler olmak üzere çeşitli amaçlar güdülmektedir.

Geçici giriş rejimine konu olan eşya, biri geçici kabul ve diğeri geçici muaflık olmak üzere iki grup altında toplanmaktadır. Bunlardan, işçilik görmek üzere ülkemize getirilen eşya, geçici kabul rejiminden ve çeşitli maksatlarla getirilen bazı eşya ise geçici muaflık rejiminden faydalanmaktadır.

A— GEÇİCİ KABUL REJİMİYLE İLGİLİ CEZALAR :

Denilebilirki, geçici kabul rejiminden, yabancı menşeli ham veya yarı mamul maddeler yararlanır (16). Bu rejime göre işlenmek üzere getirilecek eşya ile bunların işçilik derecesi, ücretleri ve fire nisbetleri bir komisyon tarafından saptılır.

Bu gibi eşyanın, ülke içinde başka maddeler katılmış olsun olmasın tamamlayıcı veya değerlendirici az veya çok bir işçilik görmesi ve bunların ihraç edilmek üzere mamul veya yarı mamul bir hale getirilmesi esastır.

- (16) Gümrük Kanunu Madde 118 — Ham veya yarı mamul maddeleri dışarıdan getirilerek memleket içinde başkaca maddeler katılmış olsun olmasın tamamlayıcı veya değerlendirici az veya çok bir işçilik gördükten ve yarı mamul veya mamul hale getirildikten sonra en geç iki yıl içinde tekrar çıkarılacak eşyanın vergileri, Bakanlıkça kabul ve tesbit edilecek esas ve şartlar dairesinde, teminata bağlanır.

Bu hükümlerden faydalanabilecek eşya ile bunların görebilecekleri işçilik derecesi, ücreti ve fire nisbetleri Maliye, Sanayi ve Teknoloji, Gümrük ve Tekel ve Ticaret Bakanlıklarınca müştereken tesbit olunur.

Ayrıca yurda kati olarak sokulan, ham, yarı mamul ve mamul maddelerin yurttan başkaca maddeler katılınsın katılmasın, tamamlayıcı veya değerlendirici bir işçilik görerken yarı mamul veya mamul halde ihraçlarında bu eşyanın maliyetine giren gümrük vergisi ile gümrüklerce alınan sair vergi, resim ve harçların toplamına karşılık vasati bir verginin reddine Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Bundan başka, işçilik görmek üzere ülkemize geçici olarak getirilecek eşyanın ithalatçısının bunu işleyecek bir sanayi kuruluşu veya aracı bir firma olması ve ithalât ile ihracatın bu firma tarafından yapılması şartı konulmuştur.

Yukarıda da işaret olunduğu gibi işçilik görmek üzere getirilen eşyaya, en çok iki yıllık bir süre tanınmıştır. Bu gibi eşyaya, önce altı aylık bir işleme süresi verilir. Bununla beraber bu süre, zorunlu ve gerekli hallerde iki yılı geçmemek kaydıyla uzatılabilmektedir.

Gümrük Kanununun geçici kabul rejimiyle ilgili 118 inci maddesinde öngörülen hükümlere aykırı hareket edenlerden, eşyaya tereddüp eden vergiler dışında, bunların iki katı tutarında ayrıca para cezası alınır. Eşyanın, ithali yasak veya tahdit ve takyide tâbi olması halinde uygulanacak para cezası, gümrüklenmiş değeri kadardır (17). Şüphesizki, bu gibi halde de eşyanın vergileri ayrıca tahsil edilir.

B— GEÇİCİ MUAFLIK REJİMİYLE İLGİLİ CEZALAR :

Yabancı menşeli eşyanın, vergileri teminata bağlanmak suretiyle geçici olarak yurda sokulması ve bunların aslî nitelikleri değişimsizin tesbit edilen süreler içinde tekrar yurt dışına çıkarılması geçici muaflik rejimini teşkil etmektedir.

Bundan evvelki paragrafta işaret olunan geçici kabul rejimi ile geçici muaflik rejimi arasında eşyanın işlenmesi ve bu yüzden niteliğinin değişmesi bakımından fark vardır. Şöyleki, geçici kabul rejiminden yararlanan eşyanın, işçilik görme sonucu niteliği değiştiği halde geçici muaflik rejiminden faydalanan eşyanın aslî niteliğini koruması esastır.

Yabancı ülkelerden, geçici muaflik rejiminden yararlanmak suretiyle çeşitli eşya getirilmektedir (18). Bunların, yukarıda da işaret olunduğu üzere niteliklerinin her hangi bir suretle değişti-

(17) Gümrük Kanunu Madde 149.

(18) Gümrük Kanunu Madde 119 — Aşağıda yazılı maksatlarla memlekete geçici olarak girecek eşyanın vergileri, Bakanlıkça kabul ve tesbit edilecek esas ve şartlar dairesinde, teminata bağlanır.

1) Tamir edilmek, boyanmak temizlenmek veya benzeri bir işçilik görmek üzere gelen ve altı ay içerisinde çıkarılacak olan eşya,

rilmeden saptanan süreler içinde aynen ihraç edilmesi gerekli olduğu gibi bir kısmının yurda getirilmesi de önceden izin alınmasına bağlı tutulmuştur.

Geçici muaflik rejiminden yararlanacak eşyayı başlıca üç grup etrafında toplamak mümkündür.

1) Geçici muaflik rejiminden yararlanması izne bağlı eşya,

2) Geçici kabul rejiminden faydalanması kayıt ve şarta bağlı tutulmuş eşya,

- 2) Altı ay içinde tekrar çıkarılmak üzere sergi, panayır ve pazarlar koşu ve müsabakalar, konferanslar ve törenler için getirilen eşya ile tiyatro ve siyah heyetlerinin getirdikleri sahne ve temsil eşyası, takımları ve hayvanları,
- 3) Bir yıl içinde yurt dışına çıkarılmak şartıyla yabancı film ve televizyon müesseselerinin yurdumuzdaki faaliyetleri için getirecekleri film çekme makineleri ile alet ve malzemeleri, dekor ve aksesuarları ve boş filimleri,
- 4) a) Memleket eşyasının ihracında ambalaj maddesi olarak kullanılmak üzere gelen eşya, (Bu hükümden faydalanacak ambalaj maddelerinin çeşitleri ve hangi eşyanın çıkışında kullanılacağı ve ne kadar süre içerisinde çıkarılacağı, görebileceği işçilik ve fireleri Sanayi ve Teknoloji, Gümrük ve Tekel ve Ticaret Bakanlıklarınca müştereken tesbit edilir.)
b) Ticari olan veya olmıyan eşya naklinde kullanılmak üzere dolu veya boş olarak gelen liftler, tüpler, masura, bobin ve sair zarflar ile makaralar, (Bunlardan gerek dolu ve gerekse boş gelenlerin ne kadar süre yurt içinde kalabileceği Bakanlıkça tesbit olunur.)
c) Sanayide kullanılacak olup memleket dahilinde yapılmasından dolayı imalatçıya bir külfet tahmil edeceği sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca kabul ve tesbit edilecek kalıplar (En geç altı ay zarfında yurt dışına çıkarılmak kaydıyla.)
- 5) Milletlerarası anlaşmalarla kabul ettiğimiz hükümler saklı kalmak şartıyla, siparişe mahsus olmak üzere getirilen her çeşit numunelik ve modelik eşya, (Altı ay içinde çıkarılmak ve yabancı fabrika ve sanat sahipleriyle bunların gezici ticaret memurları tarafından getirilmek ve karşılıklı olmak şartıyla.)
- 6) Tecrübe ve muayene edilmek için gelen ve en geç altı ay içerisinde çıkarılan eşya, (Bakanlığın izni ile.)
- 7) a) Büyük inşaat, tesisat ve fenni araştırmalarla batık gemilerin çıkarılması işlerinde kullanıldıktan sonra tekrar yurt dışına çıkarılacak olan ve memlekette bulunmıyan veya temini büyük külfeti gerektiren fenni vasıta ve taşıtlar ile bunların takımları. (Bu eşyanın çeşitleri ve yurt içinde kalabileceği süreler Bayındırlık ve Gümrük ve Tekel Bakanlıklarınca tesbit olunur.)
b) Balık avcılığında kullanılmak üzere hariçten lüzumlu teçhizat ve malzeme. (Bunların mahiyetleri ve yurt içinde kalabileceği süreler Gümrük ve Tekel, Sanayi ve Teknoloji, Ulaştırma ve ticaret Bakanlıklarınca tesbit olunur.)
c) Tnkerlerin ve sair gemilerin yıkanması, temizlenmesi ve tamiri için milletlerarası usullere göre getirilen ve patent icabı satılmıyan tulum-balar ve sair fenni vasıtalar, (Bunların mahiyetleri ve yurt içinde kalabileceği süreler Gümrük ve Tekel ve Ulaştırma Bakanlıklarınca tesbit olunur.)

3) Geçici kabul rejiminden yararlanması her hangi bir izin veya şarta bağlı bulunmayan eşya.

Geçici muaflik rejimi hükümlerine göre yurda getirilen eşyanın gümrük vergileri, giriş rejimindeki usullere göre tahakkuk ettirilir. Tahakkuk ettirilen vergilerin, depozito suretiyle nakden yatırılması veya teminata bağlanması esastır.

Gümrük işlemlerinin kısa bir zamanda bitirilmesi ve eşyanın tesliminin gecikmesinin önlenmesi bakımından vergilerin, mükellefin isteğine göre en yüksek tarife haddi üzerinden tahakkuk ettirilip teminata bağlanmasının imkân dahilinde bulunduğunu da burada belirtmek gerekir.

Bu rejimden yararlanan eşyanın, saptanan süreler sonunda yurt dışına çıkarılması esastır. Bu hususta, çıkış rejimindeki usuller uygulanır. Ambalaj maddelerinin, her ne suretle getirilmiş olursa olsun, giriş işlemini yaptıran ihracatçı tarafından ihraç edilmesi, üzerinde önemle durulması lâzım gelen hususlardan biridir.

-
- 8) Hükümetin izni ile memleketimizde kazılar ve araştırmalar yapan şahıs veya heyetlerin bu maksatlar için getirecekleri eşya. ((Bunların çeşitleri ve tekrar çıkış süreleri Milli Eğitim ve Gümrük ve Tekel Bakanlıklarınca tesbit olunur.)
 - 9) İdari veya adli kaza için delil olarak getirilen ve tahkikat veya muhakeme sonunda çıkarılacak olan eşya,
 - 10) Türkiye'de geçici bir zaman oturmak üzere gelenlerin kendilerine mahsus olan kampların eşyası, (Bunların çeşitleri ve miktarları seyahatin maksadına göre ve devam süresine uygun olmak ve bir yıl içinde iade edilmek şartıyla.)
 - 11) Yabancı memleketlerde oturan fen ve sanat sahipleriyle işçilerin sanatlarını icra için Türkiye'ye gelişlerinde beraberlerinde getirdikleri veya kendilerinden en çok bir ay önce veya bir ay sonra kendi adlarına veya Türkiye'de ilgili olduğu müessese adına gönderilen ve bir yıl içerisinde çıkarılan, kendilerine mahsus cihaz ve aletleriyle takımları,
 - 12) Yapılan anlaşmalara göre geçici olarak Türkiye'ye giren muharrir ve müteharrik demiryolu vasıtaları ile sınır nakliyatında kullanılan taşıtlar, (Gümrük ve Tekel ve Ulaştırma Bakanlıklarınca tespit edilecek esaslar dahilinde ve teminat aranılmaksızın.)
 - 13) Türkiye'ye geçici ve belirli bir süre için çalışmak, tetkik ve tahsilde bulunmak için gelen yabancıların beraberlerinde veya kendilerinden en çok iki ay önce veya altı ay sonra getirdikleri veya getirecekleri,
 - a) Kullanılmış ev eşyası iki yıl süre ile kalabilir. Bu süre sonunda ikametinin uzaması halinde bu kanunun 10 uncu maddesinin 4 üncü fıkrası hükmü uygulanır.
 - b) Otomobil ve motosikletler Türkiye'de iki yıl kalabilir. Bu süre Bakanlıkça en çok üç yıl daha uzatılabilir. (Kanunun 12 nci maddesi hükmünden faydalanamayacak olan bu taşıtların özel bir trafik plakası taşımak ve memlekette kaldığı süre içerisinde İçişleri ve Gümrük ve Tekel Bakanlıklarınca müştereken tespit edilecek esaslar dairesinde kullanılmak şartıyla.)

Geçici muaflik rejiminden faydalanan eşyanın, ihracından vazgeçilip antrepolara ve gümrük idarelerince izin verilen yerlere konulması çıkış (19) hükmündedir. Çıkış süreleri, gerekli görülen hallerde ve süre bitiminden evvel müracaat edilmek kaydıyla uzatılabilir. Tesbit edilmiş bulunan şartlara uygun olarak süresi içinde yurt dışına çıkarılan eşyanın depozito veya teminatı, çıkış beyannamelerine müsteniden çözülür.

Gümrük Kanununun geçici muaflik rejimini öngören 119 uncu maddesindeki hükümlere uymayanlardan, eşyaya tereddüp eden vergiler dışında bunun iki katı miktarında para cezası alınır. Geçici muaflik rejiminden yaralanan eşyanın, ithali yasak veya tahdit ve takyide tâbi bir eşya olması halinde uygulanacak para cezası, gümrüklenmiş değeri kadar olmak üzere tesbit olunmuştur (20). Bu gibi halde de eşyanın vergilerinin ayrıca tahsil edileceği tabiidir.

Gerek geçici kabul ve gerekse geçici muaflik hükümlerinin ihlâlinde para cezası vermeğe yetkili mercinin, ilgili Gümrük İdare Amirleri olduğunu burada ayrıca belirtmek gerekir. Buna karşı, Gümrük Başmüdürlüğü veya Gümrükler Genel Müdürlüğüne itirazda bulunulur. Bunların vereceği kararlara ise yetkili mahkemeye başvurulur.

III— ÇIKIŞ REJİMİNE AİT CEZALAR :

Yabancı ülkelere kesin olarak ihraç edilecek eşya hakkında çıkış rejimi hükümleri uygulanır. Buna göre Türkiye'den yabancı ülkelere gönderilecek eşyanın, yetkili Gümrük İdaresine beyan edilmesi lâzımdır. Bu beyan, çıkış beyannamesi kullanılmak suretiyle yazılı olarak yapılır. Bununla beraber, beyanın, sözle veya özel belgelerle yapılacak halleri de vardır.

Yurt dışına gönderilen eşyanın, taşıt sahip, sürücü veya acentelerince bir manifesto ile ayrıca ilgili Gümrük İdaresine bildiril-

(19) Gümrük Kanunu Madde 122.

(20) Gümrük Kanunu Madde 149 — Kanunun 118 ve 119 uncu maddelerinin hükümlerine aykırı hareket edenlerden eşyaya tereddübeden vergiler alınmakla beraber bu vergilerin iki katı ayrıca para cezası ve eşyanın ithali yasak veya tahdit ve takyide tabi ise Gümrük vergisinden başka gümrüklenmiş değeri kadar para cezası alınır.

mesi zorunludur. Çıkış beyannameleri, mal sahipleri veya vekilleri tarafından verildiği halde çıkış manifestoları biraz evvel işaret olunduğu üzere taşıtların sahip, sürücü veya acenteleri tarafından verilir.

Bu bakımdan, çıkış rejimine ait cezaları, biri çıkış manifestolarına ilişkin cezalar ve diğeri beyan ile muayene arasındaki fark cezaları olmak üzere iki kısımda mütalâa etmek mümkündür.

A— MANİFESTOYA İLİŞKİN CEZALAR :

Kara, deniz ve hava taşıtlarıyla yabancı ülkelere götürülecek eşya için bunların sahip, sürücü veya acenteleri tarafından yetkili Gümrük İdaresine çıkış manifestosu verilmesi zorunluğu vardır. Bu hususta, Gümrük Kanununa gerekli hükümler (21-24) Konulmuştur.

Yabancı ülkelere gönderilen eşya için verilen çıkış manifestosu, taşıt yükünün toptan beyanı olması bakımından çok önemlidir. Bu yönden, çıkış manifestosu hükümlerinin ihlaliyle ilgili haller para cezasına tâbi tutulmuştur (25).

- (21) Gümrük Kanunu Madde 27 — Demiryolu ile Türkiye'den çıkarılacak eşyanın yeteri kadar manifesto nüshası ve yük senetleri, bagajlar ile yemekli vagonlardaki yiyecek, içecek ve yakacak maddeler listeleri de yetkili gümrüğe verilir. Bu belgeler verilmeden ve gerekli gümrük denetlemesi bitmeden tren istasyondan ayrılamaz.
- (22) Gümrük Kanunu Madde 30 — Demiryolundan başka kara taşıtları ile Türkiye'den çıkarılacak eşya, sınırdaki yetkili gümrükten çıkarılır. Gümrük işlemi yetkili bir iç veya kıyı gümrüğünde yapılmış eşya, sınırdaki gümrükçe denetlemesi yapıldıktan sonra çıkarılır. Taşıt sahip veya sürücüleri götürecekleri yükler için bunların çıkış işlemini yapan gümrüğe yeteri kadar manifesto verirler. Taşıtlar boş olarak gidecekse keyfiyet sınırdaki gümrüğe sözle beyan edilir ve bu husus tutanakla tesbit olunur.
- (23) Gümrük Kanunu Madde 39 — Tük limanlarından yabancı limanlara hareket edecek Türk ve yabancı gemilerin kaptanları, hareketlerinden önce o limandan yükledikleri eşyanın asıl manifestosunu gümrüğe ibraz ile bir örneğini verirler, eğer gemi o limandan yük almamış ise keyfiyeti yazılı olarak bildirirler. Gümrük idareleri de her iki halde geminin hareketi için, gecikmeksizin, kaptana izin kâğıdı verirler. Muntazam sefer yapan veya Türkiye'de acentası bulunan gemilerin manifestoları ve beyan kâğıtları hareketlerinden itibaren 48 saat içerisinde acentalarınca verilebilir. Bunların izin kâğıtları gümrükçe ona göre hazırlanır.
- (24) Gümrük Kanunu Madde 45 — Yabancı memleketlere gidecek hava gemilerinin kaptan pilotları hareketlerinden önce, o hava limanından alınan yük için gümrüğe manifesto verirler. muntazam seferli hava gemilerinin manifestoları hareketlerinden itibaren 24 saat içerisinde acentaları tarafından verilebilir.
- (25) Gümrük Kanunu Madde 155 — Çıkış manifestosu vermeden Türkiye'den eşya çıkaran veya çıkarmaya teşebbüs edenler veya verdikleri manifestoda eşya-

Çıkış manifestosuyla ilgili ceza durumlarını başlıca üç kısımda toplamak mümkündür. Bunlar;

1) Çıkış manifestosu vermeden Türkiye'den eşya çıkarmak veya buna teşebbüs etmek,

2) Çıkış manifestosunda eşyanın, açık bir surette belli olan cins veya kab adedini ve miktarını yanlış ve eksik veya fazla bildirmek,

3) Gümrük idaresinden müsaade almadan boş olarak ayrılmak gibi hallerdir.

Bu gibi hallerde, kara, deniz ve hava nakil vasıtaları kaptan, sahip veya acentalarından (200) liradan (5000) liraya kadar para cezası alınacağı hükmü konulmuştur. Bunlar, hükmedilen cezalardan müteselsilen sorumlu durumdadır.

B— ÇIKIŞ İŞLEMLERİNE İLİŞKİN CEZALAR :

Gümrük Kanunu, çıkış işlemlerine ilişkin ceza olarak beyan ve muayene arasındaki farkı göz önünde bulundurmuştur. Yukarıda da işaret olunduğu üzere Türkiye'den kesin olarak çıkarılacak eşyanın yetkili Gümrük İdaresine beyanname ile bildirilmesi zorunludur (26).

Çıkış beyannamesiyle yapılan bildirim dışında sözle yapılan ve özel belgelerle bildirilen beyan halleri de vardır. Ancak, yazılı, sözlü ve özel beyan hallerinden yalnız yazılı beyan için ceza hükmü konulmuştur.

-
- nın açık bir surette belli olan cins veya kab adedini ve miktarını yanlış ve eksik veya fazla bildiren veya Gümrük İdaresinden müsaade almadan boş olarak ayrılan kara, deniz ve hava nakil vasıtaları kaptan veya sahip veya acentalarından (200) lirdan (5000) liraya kadar para cezası alınır. Bu maddede yazılı cezalar işletme veya taşıt sahip veya acenta veya kaptanlarından alınır. Bunlar hükmolunan cezalardan müteselsilen sorumludurlar.
- (26) Gümrük Kanunu Madde 123 — Türkiye'den kesin olarak çıkarılacak eşyanın yetkili gümrüğe beyanname ile bildirilmesi mecburidir. Beyannamenin şekli, adedi ve ihtiva edeceği bilgiler ile beyanın tevsikine yarıyan belgelerin mahiyet ve adedleri ve hangilerinin beyannameye ekleneceği ve sair hususlar Bakanlıkça tâyin ve tesbit olunur. Beyannamenin tescili, deftere kaydı ve üzerine sıra numarası, tarih ve resmi mühür konması ile tamam olur. 135 inci maddenin 2 inci fıkrasında sözü geçen çıkış beyannameleri de bu madde hükmüne göre tescil olunur.

Şöyleki, eşyanın çıkış beyannamesinde yapılan beyanı ile muayene neticesindeki cins, nevi, miktar veya kıymeti arasında bir ayrılık bulunduğu ve bu fazlalık yüzde onu aştığı takdirde ilgililer hakkında para cezası uygulanır (27).

Ancak, bahis konusu para cezasının kaçakçılık fiilleri haricindeki hallerde uygulanacağını burada belirtmek lâzımdır. Kaçakçılık Kanununda da buna benzer bir hüküm vardır (28). Bu itibarla, kaçakçılık fiilleri dışında kalan hallerde usulsüzlük para cezası olarak (29) ilgililer hakkında (100) liradan (5000) liraya kadar para cezası hükmedilir.

Çıkış rejimiyle ilgili para cezalarını vermeğe ilgili gümrük idaresinin âmiri yetkili kılınmıştır. Bunlara itiraz, Gümrük Başmüdürlükleri veya Gümrükler Genel Müdürlükleri nezdinde yapılabilir. Bunların vereceği kararlara karşı da yetkili mahkemeye başvurulur.

IV— TAŞITLARA İLİŞKİN CEZALAR :

Bir taraftan gümrük mükellefiyeti ve diğer taraftan kaçakçılığa meydan verilmemesi bakımından taşıtların, ülkemize giriş ve çıkışları bir takım usullere bağlanmış ve bunlara uyulmaması halinde de uygulanacak cezai müeyyideler saptanmıştır.

Bilindiği üzere Türkiye'nin üç tarafı sularla çevrili bulunduğu için deniz taşıtları uluşımda önemli bir yer tutmaktadır. Bu

-
- (27) Gümrük Kanunu Madde 147 — Çıkış beyannamesinde eşyanın beyanı ile muayene neticesinde cins, nev'i miktar veya kıymet bakımından mübâyet bulunduğ ve bu fazlalık % 10'u aştığı takdirde kaçakçılık fiilleri haricindeki hallerde 156 ncı madde hükmü uygulanır.
- (28) 1918 Sayılı Kaçakçılık Kanunu Madde 45 — (6829 sayılı kanunla değiştirilen şekli) Gümrük Kanununun 7 nci maddesine göre tayin olunan kapı ve yollardan başka yerlerden memleket dışına eşya çıkarılanlar veya bunları çıkarmak için gümrüklere verdikleri beyannamelerde cins, nevi miktar, menşe ve gönderileceği yer bakımlarından yanlış beyanda bulunanlar hakkında (500) liradan (5000) liraya kadar ağır para cezası hükmolünür. Şu kadar ki, bu fillerin ayrıca suç teşkil etmesi hallerinde buna ilâveten ilgili kanun hükümleri de tatbik olunur.
- (29) Gümrük Kanunu Madde 156 — Bu kanunla konmuş hükümlere (kanunda ayrı bir ceza tayin edilmiş haller saklı kalmak üzere) ve bu kanuna uygun olarak veya bu kanunla tanınmış yetkilere müsteniden çıkarılan tüzük ve yönetmeliklere veya ilân edilen emirlere veya yapılan tebliğlere aykırı hareket edenlerden, fiilin mahiyetine göre (100) liradan (5000) liraya kadar para cezası alınır.

bakımdan burada evvelâ deniz taşıtlarıyla ilgili hükümleri ele alıp bilâhare kara, hava ve demiryolu taşıtlarını kapsayan diğer taşıtlara ait hükümlere yer verilecektir.

A— DENİZ TAŞITLARIYLA İLGİLİ CEZALAR :

Türkiye'ye, yabancı limanlardan gelen gemilerin uymağa mecbur oldukları bir takım mükellefiyetleri vardır. Gümrük Kanunu, deniz taşıtları için dört halde para cezası uygulanacağını öngörmüştür (30). Bu haller, takip edilecek yol, manifesto, yükleme ve boşaltma ve kabotaj işleriyle ilgilidir.

1) **Takibedilecek Yol** : Yabancı limanlardan ülkemize gelen gemiler, gümrük bölgesine dahil sulara girdiklerinde, zorlayıcı her hangi bir sebep olmadıkça, gidecekleri limana göre mutad olan rotayı değiştiremeyecekleri gibi yolda duramazlar, başka gemilerle temas edemezler ve gümrük bulunmayan yerlere yanaşamazlar (31). Türk limanları ile yabancı limanlar arasında sefer yapan gemiler, gümrük bölgesinde gerekli gümrük denetlemesine tâbi tutulmuştur.

Bu hususta gümrük memurları, gemilerin yükünü ve bunlara ait defter ve kayıtları incelemeye, gemide gerekli görülen araştırmaları yapmağa ve eşya bulunan yerleri mühür altına almağa yetkili kılınmıştır.

Türkiye'ye geliş ve gidişleri bir programa bağlanmış düzenli seferli gemiler, kara sularımıza ulaştıkları andan girecekleri limana ve limanlarımızdan ayrılan bu gemiler açık denize varıncaya kadar yalnız göz altında tutulur. Bununla beraber gerektiğinde bunlar da kontrol edilebilir.

2) **Manifesto Verilmesi** : Yabancı limanlardan gelen gemilerin kaptan veya acentaları, yapılan gümrük denetiminden itiba-

(30) Gümrük Kanunu Madde 153 — Kanunun 32, 35, 38 ve 40 ıncı maddeleri Hükümlerine aykırı hareket eden (100) rüsum tonilâtodan yukarı gemilerin kaptan veya acentalarından hareketleri kaçakçılık mahiyetini tazammun etmediği hallerde, (500) liradan (1000) liraya kadar para cezası alınır.

(31) Gümrük Kanunu Madde 32 — Yabancı limanlardan gelen gemiler, gümrük bölgesine girdiklerinde zorlayıcı sebepler olmadıkça, gidecekleri limana göre mutadolan rotayı değiştiremez. Yolda duramaz, başka gemilerle temas edemez ve gümrük bulunmayan yerlere yanaşamazlar.

ren en geç 24 saat içinde, o limana çıkarılacak eşyanın manifesto-sunu Gümrük İdaresine vermek zorundadır (32). Manifesto, yabancı ülkelerden eşya getiren veya yabancı ülkelere eşya götüren taşıtların kaptan, acenta veya sahipleri tarafından, taşınan yük hakkında gümrüğe yazılı olarak yapılan toptan beyandır.

Bahis konusu 24 saatlik sürenin başlangıç ve sonu, tatil günlerine rastladığı takdirde bu günlerin süre hesabına katılmaması gerekir. Bundan başka, zorlayıcı sebeplerden ileri gelen gecikmeler de Gümrük İdarelerince nazarı itibara alınır.

Gemilerde, konişmentolara göre tutulan yük defteri ve mah-reç limanlardaki resmî kuruluşlarca onaylanmış olan yük beyan-namelerine asıl manifesto adı verilir. Asıl manifestonun verilme-mesi halinde, bu gösterilmek kaydiyle tastikli bir örneğinin veril-mesi yoluna gidilir.

3) Yükleme ve Boşaltma : Taşıtların, gümrük denetimi bit-medeyen, manifesto verilmeden ve yetkili memurlar hazır bulunma-dan yüklerini boşaltmalarına ve yük almalarına müsaade edil-mez (33). Ancak, taşıtın gümrük denetimi yapılmış olması kaydiy-

(32) Gümrük Kanunu Madde 35 — Yabancı limanlardan gelen gemilerin kaptan-ları veya acentaları, geminin Türk limanında yukarıdaki maddeye göre yapı-lacak gümrük denetlemesinden itibaren en geç 24 saat içinde, o limana çıkarılacak eşyanın asıl manifestosu ile Türkçe iki örneğini gümrük idaresine verirler. Asıl manifesto verilmediği takdirde, bu asıl manifesto gösterilir ve taraflarından tasdikli bir örneği verilir. Sürenin başlangıcı veya sonu tatil günlerine rastlarsa bu günler sürenin hesabına katılmaz. Zorlayıcı sebeplerden ileri gelen gecikmeler gümrükçe itibara alınır.

Gemi limana boş gelmiş veya o limana boşaltacak yükü yoksa, kaptan veya acentaların, bu limana uğrama sebeplerini yukarda gösterilen süreler içeri-sinde yazılı olarak gümrüğe bildirmesi lâzımdır.

Limanda acentası olmayan yabancı gemi kaptanları beyanlarını Türkçe ya-zamadıkları takdirde, kendi dili ile birlikte milletlerarası kullanılan Garp dillerinden biri ile de yazabilirler.

Yolcu ve turistlere ait olup manifestolarda gösterilmesi mutad olmayan ba-gajların manifestolara kaydı mecburi değildir.

Ancak, bu kabil eşya hakkında tanzimi mutad olan yolcu ve bagaj listeleri, geminin limana varışından sonra ve yolcuların çıkışlarından önce gümrüğe verilir.

Turis ve tenezzün gemileri için özel usul ve hükümler koymaya ve uygula-maya Bakanlık yetkilidir.

(33) Gümrük Kanunu Madde 38 — Yabancı limanlardan yük getiren Türk ve ya-bancı gemiler manifestolarını gümrük idaresine vermedikçe yüklerini boş-altamaz ve o limandan yük alamazlar.

Ancak, muntazam sefer yapan gemiler ile hava ve liman durumu bakımın-dan zaruret görülen hallerde muntazam sefer yapmayan gemilere, gümrük idaresince, manifesto verilmeden önce de yük boşaltmak ve almak için izin

le muntazam seferli gemiler ile hava ve liman durumu bakımından zaruret görülen hallerde muntazam seferli olmayan gemilere manifesto verilmeden önce yük boşaltmak ve almak izni verilebilir.

Boşaltma ve yüklemenin, gümrüklerin normal çalışma saatleri içinde yapılması esastır. Özel durumları icabı hava ve denizyolu taşıtları bu kaydın dışında bırakılmıştır. Bunların haricindeki taşıtların gece (34) ve gündüzün her saatinde boşaltma ve yükleme yapabilmeleri, ilgililer tarafından yazılı istekte bulunulmasına ve Gümrük İdaresince buna müsaade edilmesine bağlıdır.

4) **Kabotaj İşleri** : Türkiye limanları arasında sefer yapan Denizcilik Bankası gemilerinin taşıdıkları ülke malları için manifesto veya başka bir belge aranmamaktadır. Bunun gibi acentası bulunan ve muntazam sefer yapan gemiler de, yerli malı taşımak kaydıyla aynı hükme tâbi tutulmuştur (35).

Ancak, bu gemilerin yabancı eşya taşımaları veya yolda yabancı limanlara uğramaları halinde, manifesto aranır. Bu usullere riayetsizlik, gümrük veka kaçakçılık kanunlarına göre takibat yapılmasını gerektirir.

Buraya kadar açıklanmasına çalışılan, takibedilecek yol, manifesto, yükleme-boşaltma ve nihayet kabotaj hususunda konulmuş bulunan usullere uymayan ve bu konudaki kanun hükümlerine aykırı hareket eden yüz rüsum tonilâtodan yukarı gemilerin kaptan veya acentalarından para cezası alınır.

Bu para cezasının miktarı, (500) liradan (1000) liraya kadar olmak üzere tesbit edilmiştir. Ancak bu para cezasının uygulan-

verilebilir. Zorlayıcı sebepler dolayısıyla karaya çıkarılan eşya için manifesto verilmezse bunlar liste ile tesbit olunur.

(34) Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre gece vakti 1 Nisan-30 Eylül arasında saat 21.00 den sabahın 04.00 üne ve 1 Ekim—31 Mart arasında saat 21.00 sabahın 06.00 sına kadar devam eder.

(35) Gümrük Kanunu Madde 40 — Türkiye limanları arasında sefer yapan Denizcilik Bankası gemileri ile acentası bulunan ve muntazam sefer yapan sair gemilerin taşıdıkları memleket eşyası için gümrüklerce manifesto veya başka bir belge aranmaz.

Ancak, bu gemiler gümrük işlemi gideceği limanda yapılacak ve vergisi ödenecek yabancı eşyayı alırlar veya yolda yabancı limana uğrarlarsa, yabancı limanlara sefer yapan gemiler hakkındaki hükümlere tabi olurlar. Bu gemiler ile yolcu ve yüklerinin denetleme ve gümrük işlemlerinde kolaylık sağlayacak elverişli usuller koymaya Bakanlık yetkilidir.

Bu usullere riayetsizlik halinde bu kanun veya kaçakçılık mevzuatı hükümlerine göre kovuşturma yapılır.

ması, olayın kaçakçılık mahiyetinde olmaması halinde mümkündür. Aksi takdirde ilgililer hakkında Kaçakçılık Kanunu hükümleri gereğince takibat yapılır.

Bahis konusu para cezalarını vermeğe ilgili Gümrük İdaresinin Amiri yetkili kılınmıştır. Bu para cezalarına itiraz mercileri, bundan evvelkilerde olduğu gibi Gümrük Başmüdürlüğü, Gümrükler Genel Müdürlüğü ve nihayet yetkili mahkemelerdir.

B— DİĞER TAŞITLARLA İLİĞİLİ CEZALAR :

Bilindiği üzere yük taşımaları yalnız deniz taşıtlarıyla değil kara, hava ve demiryolu taşıtlarıyla da yapılmaktadır. Bunların da, uymağa zorunlu oldukları haller vardır. Bu hükümlere Gümrük Kanununda yer verilmiştir.

Kara, hava ve demiryolu taşıtlarıyla yapılan taşımalar için Gümrük Kanununda özel ceza hükümleri konulmamış bulunduğunu burada belirtmek lâzımdır. Ancak, bunlar hakkında, kaçakçılık Kanunundaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, Gümrük Kanununun, konulmuş bulunan hükümlere ve çıkarılan tüzük, yönetmelik, tebliğ ve emirlere aykırı hareket edenlere uygulanacak para cezasını kapsayan (fiilin mahiyetine göre yüz liradan beşbin liraya kadar) hükmü (36) uygulanır.

V— POSTA MADDELERİ VE EMİRLERE AYKIRI HAREKETLERE İLİŞKİN CEZALAR :

Gümrük Kanununun buraya kadar açıklanmasına çalışılan cezaî müeyyideleri dışında, iki husus daha para cezası kapsamına alınmıştır. Bunlardan biri muaf olan posta maddeleriyle gelen eşya ve diğeri de kanun ve emirlere aykırı hareketler hakkında konulmuş cezalardır.

(36) Gümrük Kanunu Madde 156.

A— MUAF OLAN POSTA MADDELERİYLE GELEN EŞYAYA AİT CEZALAR :

Bilindiği üzere gazete, mecmua, muhabere evrakı ve bazı küçük paketler gümrük vergisinden muaf tutulmuştur. Bazı hallerde bunların içinde vergiye tâbi eşya gönderilmektedir.

Bunu önlemek ve hazine haklarını korumak maksadiyle bu suretle ülkemize vergisiz sokulmak istenilen eşyadan vergiden başka ceza alınacağı hükme bağlanmıştır (37). Bu gibi eşya hakkında uygulanacak para cezası, tahakkuk ettirilecek verginin üç katıdır.

Bu para cezası, namlarına eşya gelenlerden alınır. Ancak, eşyanın Gümrük İdaresine terkedilmesi halinde para cezası uygulanmaz.

B— KANUN VE EMİRLERE AYKIRI HAREKETLERE AİT CEZALAR :

Gümrük Kanunu ile buna müsteniden çıkarılan tüzük, yönetmelik, tebliğ ve emirlerle bir takım hüküm ve uygulanması gereken esaslar konulmuş ve fakat bunlarda cezaî müeyyide belirtilmemiştir. Bir çok ahvalde buna imkân olmadığı da gayet açık bir keyiftir.

Buraya kadar açıklanmasına çalışılan ceza tayin edilmiş haller saklı kalmak üzere Gümrük Kanunuyla konulmuş hükümlere ve bu kanuna uygun olarak veya bu kanunla tanınmış yetkilere müsteniden çıkarılan tüzük ve yönetmeliklere veya ilân edilen emirlere veya yapılan tebliğlere aykırı hareket edenlerden, fiilen mahiyetine göre yüz liradan beşbin liraya kadar para cezası alınacağı hükme bağlanmıştır (38).

Bu paragraftaki para cezaları da yine Gümrük İdare Amirlerince verilir. Bunlara yapılacak itirazlar ve bunları inceleyecek merciler bundan evvelki para cezaları gibidir.

(37) Gümrük Kanunu Madde 157 — Gümrük vergisinden muaf olan muhabere evrakı, gazete, mecmua ve sair paketler arasında gelen vergiye tâbi eşya için namına gelenlerden verginin üç misli paar cezası alınır.

Ancak, gümrüğe terk edilen eşya için ceza aranmaz.

(38) Gümrük Kanunu Madde 156.

Burada, giriş, çıkış ve geçici giriş rejimleriyle ilgili ceza hükümlerine ilişkin bir hususa temas edilmesi gerekmektedir. Bahis konusu rejimlerle ilgili işlemler dolayısıyla Kaçakçılık Kanununa veya ceza koyan sair kanunlara göre bir takibat yapılmışsa ve Gümrük Kanununda tayin edilen cezadan daha ağır bir ceza verilmişse, Gümrük Kanunundaki ceza artık uygulanmaz (39). Zira, kanunsuz fiile sebebiyet veren kimse daha ağır bir ceza ile mahkûm olmuş durumdadır.

(39) Gümrük Kanunu Madde 149.